

DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ DERGİSİ

DOGUS UNIVERSITY JOURNAL

e-ISSN: 1308-6979

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/doujournal>

MUHASEBE BECERİ VE EĞİTİMİNDEN BEKLENTİLER: LİSANS ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

EXPECTATIONS FROM ACCOUNTING SKILLS AND EDUCATION: A RESEARCH ON UNDERGRADUATE STUDENTS

Eda KÖSE⁽¹⁾, Ali APALI⁽²⁾, İsmail BEKÇİ⁽³⁾

Öz: Günümüz dünyasında dijitalleşme, otomasyon ve küreselleşme gibi dinamikler muhasebe mesleğinde birtakım değişimlere neden olmaktadır. Bu değişim, muhasebe eğitimi sürecinde alınan bilgilerin mesleki becerilere dönüşmesini zorunlu kılmaktadır. Ancak, eğitim sürecinde edinilen bilgilerin iş dünyasının ihtiyaçlarının ne kadarını karşıladığı tartışılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, muhasebe beceri (teknik, veri işleme, entelektüellik, sosyal ve iletişim, diğer mesleki beceriler) ve eğitimi ile ilgili beklenti-performans farkını potansiyel muhasebe meslek adayı öğrencilerin (lisans öğrencileri) nasıl algıladıklarını saptamaktır. Çalışmanın verileri Burdur ve Isparta illerinde eğitim gören aday muhasebe meslek mensubu öğrencilerinden anket yoluyla toplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, potansiyel muhasebe meslek adayı öğrencilerin beceri algıları demografik faktörlere bağlı olarak değişmekte ve teknik gelişiminin önemi belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır. Bu çalışma, muhasebe eğitiminde daha fazla vurgulanması gereken beceri alanları hakkında önerilerde bulunarak muhasebe eğitimi alanına katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Eğitimi, Mesleki Beceriler, Teknolojik Gelişmeler

Abstract: In today's world, dynamics such as digitization, automation, and globalization are causing certain changes in the accounting profession. This change makes it necessary for the information acquired during the accounting education process to be transformed into professional skills. However, there is debate about the extent to which the information acquired during the education process meets the needs of the business world. The aim of this study is to determine how potential accounting career students (undergraduate students) perceive the expectation-performance gap related to accounting skills (technical, data processing, intellectual, social and communication, other professional skills) and education. The data for the study were collected through a survey conducted with prospective accounting students studying in Burdur and Isparta. The analysis revealed that the skill perceptions of potential accounting students vary depending on demographic factors, and the importance of technical development stands out prominently. This study contributes to the field of accounting education by offering suggestions on skill areas that should be emphasized more in accounting education.

Keywords: Accounting Education, Professional Skills, Technological Developments

JEL: M40, M41, M49.

⁽¹⁾ Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü; edakose@nevsehir.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9537-3672

⁽²⁾ Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Muhasebe ve Finans Yönetimi Bölümü; aapali@mehmetakif.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3521-0150

⁽³⁾ Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü; ismailbekci@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9861-737X

Geliş/Received: 18-05-2025; Kabul/Accepted: 07-11-2025

Atıf bilgisi: Köse, E., Apalı, A., Bekci, İ. (2026). Muhasebe beceri ve eğitiminden beklentiler: Lisans öğrencileri üzerine bir araştırma. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 27(1), 551-569, DOI: 10.31671/doujournal.1701787.

1. Giriş

Günümüz dünyasında yaşanan teknolojik gelişmeler, güncel yenilikler ve sektör teklifleri muhasebe mesleğinin kapsamını ve hizmetlerini sürekli olarak değiştirmektedir (Jackson, Michelson ve Munir, 2023). Özellikle yapay zekâ, blockchain, büyük veri vb. gibi teknolojilerin yaygınlaşması ile finansal raporlama ve denetim alanında yapay zeka tabanlı hata ve hilenin tespit edilmesi gibi yenilikçi uygulamalar ortaya çıkmıştır (Brynjolfsson ve McAfee, 2017; Jackson ve diğerleri, 2023). Söz konusu bu değişiklikler muhasebe eğitiminde, öğrencilere teknik bilgi vermenin ötesine geçerek değişen koşullara uyum sağlama, analitik düşünme ve sorun çözme becerilerinin kazandırılmasını zorunlu kılmaktadır (Ahmed, Fattahi, Ali ve Enam, 2022).

Özellikle kariyerlerinin başındaki meslek mensuplarının, büyük verileri manipüle edebilecek uzmanlığa ve becerilere sahip olmaları (Brink ve Stoel, 2019), yeni teknolojileri kullanabilmeleri ve bunlardan yararlanabilmeleri, muhasebe bilgisi ve muhasebe standartlarının nasıl uygulandıklarını tam olarak anlamaları beklenmektedir. Yapay zekâ tabanlı araçların rutin ve tekrarlayan görevleri üstlenmesi, meslek mensuplarının maliyet avantajı elde etmelerine ve verimliliklerini artırmalarına olanak tanımaktadır (Forbes, 2017). Ayrıca, meslek mensuplarının risk yönetimi, finansal planlama, etik ve mevzuata uygunluk denetimi, bütçeleme ve maliyet kontrolü gibi daha üst düzey görevlerini yerine getirmelerine olanak tanıyarak (Goh, Pan, Sun, Lee ve Yong, 2019), muhasebe rollerinde işlem odaklı çalışmadan analitik, danışmanlık ve strateji oluşturma rollerine doğru dönüşüm sağlamaktadır (Lawson, 2019). Bununla birlikte yenilikçilik, gelişmişlik ve sürekli öğrenme muhasebe mesleğinde başarı için vazgeçilmez unsurlar haline gelmektedir (Zirar, 2023).

Muhasebe mesleği, teknolojik ve ticari değişimlere uyum sağlamak için kendi içerisinde önemli değişiklikler yaşamaktadır (Bantolou, Dorminey ve Hassell, 2022; Banasik ve Jubb, 2021). Bu değişiklikler, muhasebecilerin istihdam edilebilirliği üzerinde doğrudan etkiye sahip olup, iş piyasasında rekabete uyum sağlamak için yeni beceriler edinmeye zorlamaktadır (Bowles, Ghosh ve Thomas, 2020). Teknolojinin muhasebe üzerindeki etkisinin yanı sıra araştırmacılar, yeni mezun muhasebecilerin (muhasebe meslek adaylarının) bilgi ve becerilerindeki beklenti-performans boşluğuna odaklanmışlardır (Jackson ve Meek, 2021). Bu boşluk, işverenler tarafından beklenen bilgi ve beceriler ile işgücüne katılan yeni mezun muhasebecilerin, gerçek performansı arasındaki tutarsızlığı vurgulamaktadır (Webb ve Chaffer, 2016). Ghani, Rappa ve Gunardi (2018), işverenlerin iletişim, ekip çalışması ve eleştirel düşünme gibi sosyal becerilere giderek daha fazla değer verdiğini vurgulamıştır. Ancak bu beceriler, daha çok teknik bilgiye odaklanan muhasebe programlarını göz ardı etmektedir. Bazı araştırmacılar, yeni mezun muhasebecilerin edindiği bilgi ve beceriler ile muhasebe meslek mensuplarının beklediği yeterlilikler arasında boşluklar olduğunu tespit etmişlerdir (Jackling ve De Lange, 2009; Kavanagh ve Drenan, 2008; Altrawneh, 2016). Sonuç olarak, bu konuda yapılan çok sayıda çalışma, yeni mezun muhasebecilerin genellikle mesleki uygulamaya başlamak için yetersiz hazırlandığını ileri sürmektedir (Mohamed ve Lashine, 2003). Yapılan araştırmalarda yeni mezun muhasebecilerin, yaratıcılık, eleştirel düşünme ve teknoloji uzmanlığı gibi alanlarda beceri boşluğu olduğunu tespit etmişlerdir (Das, 2021; Leitner-Hanetseder, Lehner, Eisl ve Forstenlechner, 2021; McKendrick, 2023). Bu beceriler, yapay zekâ çağında, muhasebeciler için

olmazsa olmaz kabul edilen becerilerdir. Bu beceriler, meslek mensupları açısından başarı için giderek daha da önemli hale gelmektedir (Elo, Patari, Siögren ve Mattö, 2023; Leitner-Hanetseder ve diğerleri, 2021)

Bu çalışmada potansiyel muhasebe meslek adayı öğrencilerin muhasebe becerileri ve eğitimi ile ilgili beklenti-performans boşluğunu nasıl algıladıkları araştırılmaktadır. Bu bağlamda “beklenti”, potansiyel muhasebe meslek adayı öğrencilerin gelecekteki muhasebe kariyerleri için çeşitli beceriler (teknik, veri işleme, entelektüellik, sosyal ve iletişim, diğer mesleki beceriler vb.) hakkındaki görüşleri; “performans” ise muhasebe eğitimleri sürecinde bu becerilerin gelişim düzeyine ilişkin kendilerini değerlendirmeleridir. Bu çalışmada meslek adayı öğrencilerin meslek mensubu olarak iş hayatına hazır olmalarını sağlayabilmek için eğitimde, daha fazla geliştirilmesi ya da dikkat edilmesi gereken beceri alanları olup olmadığını tespit ederek olası boşlukları saptamak amaçlanmaktadır.

2. Literatür

Gelişen ve sürekli değişen iş dünyasında, yeni mezun muhasebecilerin istihdam edilebilmeleri için becerilerinin geliştirilmesi önemli bir konu haline gelmektedir. Mevcut ve gelecekte muhasebe meslek mensupları için en önemli beceriler arasında sosyal ve iletişim, etik ve dürüstlük, veri işleme, problem çözme ve karar verme, eleştirel düşünme ve yargılama yer almaktadır (Bowles ve diğerleri, 2020). Muhasebe eğitim sürecinde öğrenciler, iletişim becerilerini, analitik ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilmeli (Mourik ve Wilkin, 2019), teknik ve diğer beceriler ile dengeyi kurarak operasyonel özellikleri güçlendirmelidir (Herbert, Rothwell, Glover ve Lambert, 2021).

Teknik beceri (sert beceri), bir muhasebecinin görevini yerine getirebilmesi için gerekli olan alana özgü bilgilerdir. Muhasebe meslek mensupları için teknik beceriler; muhasebe ilkeleri, kuralları ve muhasebe standartlarını bilmesi ve uygulamasıdır. Tsiligiris ve Bowyer (2021), teknik becerinin muhasebe mesleğinde önemini vurgulayarak, muhasebe eğitiminde temel öğrenme hedefi olması gerektiğini savunmaktadır. Kwarteng ve Mensah (2022), meslek mensuplarının görevlerini yerine getirirken en kalıcı olarak gördükleri temel yetkinliklerin teknik beceri, etik değerler ve tutumlar olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte bilgi iletişim teknolojileri (BİT) bilgisi de teknik beceriler arasında yer almaktadır. Bazı çalışmalar, muhasebe mesleğinde ve eğitiminde BİT özelliklerinin artan önemine dikkat çekmişlerdir (Daff, 2021; Jackson, Michelson, ve Munir, 2022). İşverenler, muhasebe meslek adayları ve meslek mensuplarının Microsoft Office (MS) (özellikle Excel) ve muhasebe yazılımı gibi çeşitli yazılımlar hakkında bilgi ve beceriye sahip olmalarını beklemektedirler (Daff, 2021; Yigitbasioğlu, Green ve Cheung, 2023; Suarta, Suwintana, Sudiadnyani ve Sintadevi, 2024).

İşverenlerin, meslek kuruluşlarının ve üniversitelerin, yeni mezun muhasebecilerin işe başladıklarında hangi becerilere sahip olmaları gerektiği (Steenkamp ve Goosen, 2023; Kroon ve Alves, 2023; Chandler, 2024) ve bu becerilerin geliştirilmesinden öncelikli olarak kimin sorumlu olduğu (Barac ve Du Plessis, 2019) konusunda aynı fikirde olmadıkları görülmektedir. Kurumlar, teknik bilgiye aşırı derecede öncelik verme eğiliminde ve bazen muhasebe meslek mensupları arasında istihdam ve kariyer ilerlemesi için gerekli olan yumuşak becerilerin geliştirilmesini ihmal etmektedirler (Asonitou ve Hassall, 2019; Kavanagh ve Drennan, 2008). Ancak, yeni mezun muhasebecilerin iş dünyasında karşılaştıkları zorluklarla başa

çıkabilmeleri için muhasebe eğitim sürecinde güçlü teknik bilgiyle birlikte “yumuşak beceriler” de kazandırılmalıdır (Mostert, van Wyk ve Wessels, 2025).

Genel beceriler olarak adlandırılan “yumuşak beceriler” kavramı, değişikliklere uyum sağlama, çeşitli insan gruplarıyla iletişim sağlama ve farklı geçmişlere sahip insanlarla birlikte çalışma gibi unsurları kapsamaktadır (Dixon, Belnap, Albrecht ve Lee, 2010). Buna göre; iletişim, analitik ve eleştirel düşünme, problem çözme, görsel, sözlü ve işitsel özellikler yumuşak beceriler olarak tanımlanmıştır (Asonitou ve Hassall, 2019). Bununla birlikte Ragusa ve diğerleri (2022), kendini ifade edebilme, iletişim, ekip çalışması, duyarlılık ve sosyalleşme özelliklerini yumuşak beceriler olarak açıklamışlardır. İşverenler için muhasebe meslek adaylarının en önemli yumuşak becerileri; iletişim, verimlilik, girişimcilik, ekip çalışması ve yeni koşullara uyum sağlama yeteneğidir (Kavanagh ve Drenan, 2008).

Muhasebe meslek mensuplarının rolünün rakamsal işlevden danışmanlık rolüne evrilmesi sonucunda sosyal beceri gelişiminin muhasebe müfredatına dahil edilmesi zorunlu hale gelmektedir (Davidson ve Baldwin, 2005; Dixon ve diğerleri, 2010). Sosyal beceriler, öğrencilerin yaşam boyunca kişisel gelişim arayışlarını geliştirmek, sosyal faydaya olan ilgiyi teşvik etmek ve istihdam edilebilirliği artırmak için faydalı özellikler olarak tanımlanabilir (Jackson, 2013). Sosyal beceriler, mesleki faaliyetlerin yürütülmesinden kişilerarası ilişkilerin yönetimine kadar uzanan geniş bir kapsamda ele alınmaktadır (Bennett, Dunne ve Carré, 1999). Sosyal beceriler, iletişim becerileri, ekip çalışması, iyi karar verme, sorun çözme, çatışma yönetimi, baskı altında çalışma, empati ve eleştirel düşünme olarak açıklanmaktadır (Ritter, Small, Mortimer ve Doll, 2018).

Muhasebe eğitimi alanında hem yumuşak hem de teknik becerilerin daha fazla dahil edilmesi yönünde çalışma sonuçları bulunmaktadır. Abu Asabeh, Alzboon, Alkhalileh, Alshurafat, ve Al Amosh (2023)’a göre öğrenciler, öğretmenler ve işverenler arasında yumuşak becerilerin önemi konusunda algı farklılıkları bulunmaktadır. Bu çalışmaya göre öğrenciler, teknik becerilere öncelik verirken öğretmenler ve işverenler için ise kişilerarası ve iletişim becerileri daha önemlidir. Law, Shaffer ve Stout (2009), üniversiteler için mesleki eğitimin zorluğunun, sınıfta verilen teknik becerinin ötesinde, iletişim, sözlü sunum, tanışma ve sosyalleşme becerileri ile mesleğin mevcut durumu ve gelecekteki yönüyle ilgili beklenti-performans farklılığı olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre yumuşak beceriler; öğrencilere yazma, kendini ifade etme, sunum yapma, karar verme ve takım çalışması gibi mesleki beceriler kazandırılarak sağlanabilir. Bu da muhasebe öğretimine yeni kavramların, stratejilerin ve yöntemlerin dahil edilmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla bir ders, öğrenciye becerileri ve gerekli yetkinlikleri kullanarak doğru bilgi sağlarsa, öğrenci değişen bir ortamın zorluklarına uyum sağlayabilecektir (de Mendonça Neto, Cardoso, Riccio ve Sakata, 2008).

3. Araştırma

3.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Muhasebe mesleği, sadece defter tutma ve devletin vergi almasında aracı rol oynayan bir mekanizma değil aynı zamanda bilgi üretme görevi başta olmak üzere varlıkları yöneten, danışmanlık ve denetim hizmetleri görevini yapan bir meslek olarak hizmet vermektedir. Tabii bu hizmetlerin alınabilmesi için mesleği ifa eden meslek mensuplarının yeterli kadar becerikli ve donanımlı olması gerekmektedir. Bu

bağlamda, muhasebe mesleğinin gereklerinin gelecekte neler olabileceği bu çalışmanın araştırma konusunu oluşturmuştur.

Araştırmanın amacı doğrultusunda, aşağıdaki sorulara cevap verilmeye çalışacaktır.

1. Gelecekte muhasebe mesleğinde hangi teknik beceriler önemli olacaktır?
2. Muhasebe mesleğinde hangi veri işleme becerileri gerekli olacaktır?
3. Entelektüel olarak muhasebe mesleğinin gereksinimi ne olacaktır?
4. Sosyal ve iletişim becerilerine ihtiyaç duyulacak mıdır?
5. Bunların yanında mesleği yerine getirenlere hangi beceriler gerekli olacaktır?

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırma, üç başlıkta sınırlandırılarak kapsamı belirlenmiştir. Bu sınırlılıklardan birincisi, konu sınırıdır. Araştırma, muhasebe mesleğinin gelecekteki becerilerinin tespit edilmesi üzerine odaklandığı için konu olarak diğer kavramlar ve başlıklar, kapsam dışında bırakılmıştır. İkinci sınırlılık, zaman sınırlılığıdır. Kişilerin farklı zamanlarda farklı yaklaşımlara sahip olabileceği öngörüsü ile araştırma verilerinin toplandığı Kasım-Aralık 2024 dönemi araştırmanın zaman sınırı olarak belirlenmiştir. Üçüncü sınırlılık olan yer sınırı ise yine araştırma verilerini etkileyen unsurlardan biri olarak kabul edilen hem yöresel hem de kurum kültürünün etkisini sınırlandırmak amacı ile araştırma verileri sadece Isparta ve Burdur illerinde yerleşik olan üniversitelerinin potansiyel muhasebe meslek adayı öğrencilerden toplanmıştır. Bu durumda her iki il, araştırmanın yer sınırı olarak belirlenmiş ve kapsam bu şekilde daraltılmıştır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma evreni, Isparta ve Burdur'da yerleşik olan Süleyman Demirel Üniversitesi ve Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi'nde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde ve Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde Bucak Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu'nda potansiyel muhasebe meslek mensubu yetiştirmeye yönelik bölümlerinin öğrencileri olarak belirlenmiştir. Araştırma evreni ne kadar büyük olursa olsun, Sekaran (2003)'a göre 384 sayısı yeterli görülmektedir. Üç farklı üniversitenin potansiyel meslek mensubu yetiştirmeye yönelik eğitim verilen bölümlerine araştırma ölçeği fiziken dağıtılmış ve dağıtılan bu anket formlarından 826 katılımcının cevapladığı anketin gerekli kontrollerin ardından kullanılmasına karar verilmiştir. Dolayısıyla bu sayı araştırmanın örnekleme olmuştur.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Ölçek, Elo ve diğerlerinin (2023) çalışmasından faydalanılarak hazırlanmıştır. Ölçek, esas olarak iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda dört soru olup, bunlar katılımcıları tanımaya yönelik sorulardan oluşmaktadır. İkinci kısımda ise oluşturulan araştırma hipotezlerini araştırmaya yönelik 30 ifade bulunmaktadır. Ölçek 5'li likert ölçeğine göre en düşük puanlı "kesinlikle katılmıyorum" dan, en yüksek puanlı "kesinlikle katılıyorum" a doğru sıralanmıştır.

3.5. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amacına yönelik olarak oluşturulan ve tanımlayıcı değişkenler özelinde hazırlanan hipotezler şu şekildedir.

H₁: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde teknik becerilerin önemli olacağı yaklaşımı cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₂: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde veri işleme becerilerinin önemli olacağı yaklaşımı cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₃: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde entelektüel becerilerin önemli olacağı yaklaşımı cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₄: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde sosyal ve iletişim becerilerin önemli olacağı yaklaşımı cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₅: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde diğer mesleki becerilerin önemli olacağı yaklaşımı cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₆: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde teknik becerilerin önemli olacağı yaklaşımı yaş değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₇: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde veri işleme becerilerinin önemli olacağı yaklaşımı yaş değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₈: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde entelektüel becerilerin önemli olacağı yaklaşımı yaş değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₉: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde sosyal ve iletişim becerilerin önemli olacağı yaklaşımı yaş değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₁₀: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde diğer mesleki becerilerin önemli olacağı yaklaşımı yaş değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₁₁: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde teknik becerilerin önemli olacağı yaklaşımı sınıf değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₁₂: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde veri işleme becerilerinin önemli olacağı yaklaşımı sınıf değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₁₃: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde entelektüel becerilerin önemli olacağı yaklaşımı sınıf değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₁₄: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde sosyal ve iletişim becerilerin önemli olacağı yaklaşımı sınıf değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₁₅: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde diğer mesleki becerilerin önemli olacağı yaklaşımı sınıf değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₁₆: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde teknik becerilerin önemli olacağı yaklaşımı üniversite değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₁₇: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde veri işleme becerilerinin önemli olacağı yaklaşımı üniversite değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₁₈: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde entelektüel becerilerin önemli olacağı yaklaşımı üniversite değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₁₉: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde sosyal ve iletişim becerilerin önemli olacağı yaklaşımı üniversite değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₂₀: Muhasebe meslek mensubu adayların muhasebe mesleğinin geleceğinde diğer mesleki becerilerin önemli olacağı yaklaşımı üniversite değişkenine göre farklılık göstermektedir.

Yukarıda sıralanan araştırma hipotezlerinin analizleri, araştırmanın devam eden kısımlarında yapılarak, elde edilen bulgular ile bu bulguların yorumlaması ve değerlendirilmesi ise sonuç kısmında verilecektir.

3.6. Araştırma Verilerinin Normallik ve Güvenilirlik Analizleri

Araştırma ölçeğinin ikinci kısmında yer alan 30 sorunun Skewness-Kurtosis sonuçları tablo 1’de gösterilmiştir. Araştırma ölçeğinin normallik varsayımının kabul edildiği değerlerin Tabachnick ve Fidell’e göre (2013) -/+2 aralığında olması yeterli görülmektedir.

Tablo 1. Araştırma Ölçek İfadelerinin Skewness-Kurtosis Sonuçları

Sorular	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
Soru 1	-1,349	1,296
Soru 2	-0,766	1,255
Soru 3	-0,612	0,149
Soru 4	-1,002	1,381
Soru 5	-0,357	-0,734
Soru 6	-0,681	-0,172
Soru 7	-0,899	1,667
Soru 8	-1,100	1,190
Soru 9	-1,343	1,972
Soru 10	-0,979	1,483
Soru 11	-1,110	1,419
Soru 12	-0,903	0,695
Soru 13	-0,659	0,029
Soru 14	-1,471	1,913
Soru 15	-1,559	1,321
Soru 16	-0,750	0,319
Soru 17	0,289	-0,984
Soru 18	-0,716	-0,133
Soru 19	-1,440	1,507
Soru 20	-1,117	0,998

Soru 21	-1,175	1,746
Soru 22	-0,881	0,646
Soru 23	-0,494	-0,314
Soru 24	-0,820	0,266
Soru 25	-1,324	1,117
Soru 26	0,450	-1,1005
Soru 27	-1,726	1,374
Soru 28	-1,207	1,579
Soru 29	-1,075	0,681
Soru 30	-0,884	0,070

Tablo 1'e göre 30 sorudan oluşan ölçeğe yer alan soruların skewness (çarpıklık) değerleri, -1,726 ile 0,450 arasında değiştiği anlaşılmaktadır. Buna göre bütün değerler, $-2/+2$ aralığında kaldığı için soruların simetrik bir dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır. Diğer yandan ifadelerin kurtosis (basıklık) değerleri ise -1,1005 ile 1,972 arasında değiştiği için araştırma ölçeğinin normal dağılım gösterdiğinden söz edilebilir. Normallik analizi sonucuna göre veriler normal dağılıyorsa çalışmaya parametrik olan testlerle, normal dağılmıyorsa parametrik olmayan testlerle devam edilir. Bu çalışmada kullanılan t-testi ve Varyans Analizi (ANOVA) parametrik testler arasında yer almaktadır. İkili gruplar arasındaki (örneğin, cinsiyetler: kadın/erkek) farklılıkların incelenmesinde t-testi uygulanırken, ikiden fazla grup içeren değişkenlerde (yaş grupları, sınıflar, üniversiteler) gruplar arası farklılıkların belirlenmesinde ise ANOVA kullanılır. Araştırmanın ölçeğinin güvenilirlik analizi sonuçları ise aşağıdaki tablo 2'de gösterildiği gibidir.

Tablo 2. Araştırma Ölçeğinin Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Gruplar	N	Cronbach Alfa Değerleri
Teknik Becerileri	5	0,826
Veri İşleme Becerileri	5	0,806
Entelektüel Beceriler	5	0,777
Sosyal ve İletişim Becerileri	7	0,824
Diğer Mesleki Beceriler	8	0,815
Toplam	30	0,934

Kalaycı'ya göre (2010), araştırma ölçeğinde yer alan ifadelerin α değeri $0,60 < \alpha < 0,80$ aralığında olduğunda, ifadeler güvenilir olarak kabul edilirken, α değeri $0,80 < \alpha < 1,00$ aralığında olduğunda ise ifadeler çok güvenilir olarak kabul edilmektedir. Bu durumda, araştırma ölçeğinde yer alan ifadelerden entelektüel beceriler grubunda yer alan ifadelerin güvenilir, teknik beceriler, veri işleme becerileri, sosyal ve iletişim becerileri ve diğer mesleki beceriler grupları ise çok güvenilir olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, bütün soruların α değeri 0,934 olarak hesaplandığı için α değeri de çok güvenilir olarak kabul görmektedir.

4. Bulgular

Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların cinsiyetleri, kaç yaşında oldukları, kaçınıcı sınıfta oldukları ve hangi üniversitede eğitim aldıklarına yönelik frekans ve yüzde dağılımları tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Araştırma Katılımcılarının Tanımlayıcı Değişkenlerinin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tanımlayıcı Değişkenler		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Cinsiyet	Erkek	368	44,6	44,6
	Kadın	458	55,4	100,0
	Toplam	826	100	
Yaş	18 Yaş ve Altı	81	9,8	9,8
	19 Yaş	216	26,2	36,0
	20 Yaş	210	25,4	61,4
	21 Yaş	145	17,6	78,9
	22 Yaş	79	9,6	88,5
	23 Yaş ve Üzeri	95	11,5	100,0
	Toplam	826	100	
Sınıf	1.Sınıf	245	29,7	29,7
	2.Sınıf	387	46,9	76,5
	3.Sınıf	84	10,2	86,7
	4.Sınıf	110	13,3	100,0
	Toplam	826	100	
Üniversite	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	265	32,1	32,1
	Süleyman Demirel Üniversitesi	360	43,6	75,7
	Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	201	24,3	100,0
	Toplam	826	100	

Araştırma katılımcılarının cinsiyet dağılımına bakıldığında, 368'inin (%44,6) erkek, 458'inin (%55,4) kadın olduğu anlaşılmaktadır. Yaş dağılımlarında 18 yaş ve altında 81 (%9,8), 19 yaşında 216 (%26,2), 20 yaşında 210 (%25,4), 21 yaşında 145 (%17,6), 22 yaşında 79 (%9,6) ve 23 yaş ve üzerinde ise 95 (%11,5) katılımcı araştırmaya dahil edilmiştir. Sınıf değişkeninde 245 (%29,7) katılımcı 1. sınıf, 387 (%46,9) katılımcı 2. Sınıf, 84 (%10,2) katılımcı 3.sınıf ve 110 (%13,3) katılımcı ise 4.sınıfta eğitim almaktadırlar. Üniversite değişkeninde ise, 265 (%32,1) katılımcı Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde, 360 (%43,6) katılımcı Süleyman Demirel Üniversitesi'nde ve 201 (%24,3) katılımcı ise Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi'nde eğitim almaktadırlar.

4.1. Araştırmanın Hipotezlerinin Analiz Sonuçları

Araştırma kapsamında katılımcılarının cinsiyet değişkenine göre oluşturulan 5 hipotezin t testi analiz sonuçları aşağıda tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Araştırma Katılımcılarının Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Analiz Sonuçları

H	Boyut	Cinsiyet	N	Ort.	Standart Sapma	F	P	Kabul/Red Durumu
H ₁	Teknik Beceriler	Erkek	368	4,0462	0,70463	0,707	0,004	KABUL
		Kadın	458	3,9017	0,70723			

H₂	Veri İşleme Becerileri	Erkek	368	4,1005	0,65464	0,042	0,891	RED
		Kadın	458	4,0939	0,72311			
H₃	Entelektüel Beceriler	Erkek	368	4,1005	0,80408	5,023	0,177	RED
		Kadın	458	4,1004	0,74166			
H₄	Sosyal ve İletişim Becerileri	Erkek	368	3,8342	0,90245	3,526	0,193	RED
		Kadın	458	3,9214	0,93459			
H₅	Diğer Mesleki Beceriler	Erkek	368	3,9214	0,79456	5,142	0,196	RED
		Kadın	458	3,9989	0,83646			

Araştırma amacı doğrultusunda oluşturulan hipotezlerden ilk 5'inden sadece **H₁** hipotezi p değerinin 0,05>0,004 olması nedeni ile kabul edilmektedir. **H₂**, **H₃**, **H₄** ve **H₅** hipotezleri ise p değerleri 0,05'ten daha büyük olduğu için reddedilmektedir. Dolayısı ile sadece teknik beceriler boyutunda cinsiyet değişkenine göre gruplar arasında bir yaklaşım farklılığı olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer boyutlarda cinsiyet değişkeninin gruplar arasında herhangi bir farklılığa neden olmadığı ve grupların ortalamalardan da anlaşılacağı üzere benzer bir yaklaşım sergiledikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Araştırma Katılımcılarının Yaş Değişkenine Göre Anova Test Sonuçları

H	Boyut	Bölüm	N	Ort.	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ort.	F	p	Kabul/Red Durumu
H₆	Teknik Beceriler	18 Yaş ve Altı	81	3,8765	0,76457	12,362	2,472	5,034	0,000	KABUL
		19 Yaş	216	3,9259	0,58196					
		20 Yaş	210	3,9333	0,80390					
		21 Yaş	145	3,8621	0,73239					
		22 Yaş	79	4,0886	0,64430					
		23 Yaş ve Üstü	95	4,2632	0,63932					
H₇	Veri İşleme Becerileri	18 Yaş ve Altı	81	4,1728	0,72094	10,711	2,142	4,556	0,000	KABUL
		19 Yaş	216	4,1343	0,54177					
		20 Yaş	210	3,9524	0,84583					
		21 Yaş	145	4,0138	0,73585					
		22 Yaş	79	4,2532	0,43760					
		23 Yaş ve Üstü	95	4,2632	0,63932					
H₈	Entelektüel Beceriler	18 Yaş ve Altı	81	4,1605	0,71514	16,244	3,249	5,639	0,000	KABUL
		19 Yaş	216	4,0787	0,80597					
		20 Yaş	210	4,0476	0,81705					
		21 Yaş	145	3,9172	0,86203					
		22 Yaş	79	4,1899	0,39471					
		23 Yaş ve Üstü	95	4,4211	0,59392					
H₉	Sosyal ve İletişim Becerileri	18 Yaş ve Altı	81	4,0864	0,67449	46,607	9,321	11,705	0,000	KABUL
		19 Yaş	216	3,9120	0,87159					
		20 Yaş	210	3,5048	1,09478					
		21 Yaş	145	3,9931	0,97537					
		22 Yaş	79	4,0000	0,50637					
		23 Yaş ve Üstü	95	4,2105	0,69794					

H ₁₀	Diğer Mesleki Beceriler	18 Yaş ve Altı	81	4,2469	0,62811	35,555	7,111	11,279	0,000	KABUL
		19 Yaş	216	4,0255	0,63286					
		20 Yaş	210	3,7214	0,82992					
		21 Yaş	145	3,8379	1,13174					
		22 Yaş	79	3,9494	0,72322					
		23 Yaş ve Üstü	95	4,3421	0,56617					

Araştırmanın yaş değişkenine göre oluşturulan hipotezlerin tamamı ortaya çıkan p değerlerinin 0,05'ten küçük olması sebebiyle kabul edilmektedir. Dolayısı ile öğrencilerin yaş gruplarına göre beceri boyutlarında farklı bir beklenti içerisinde olduklarını söylemek yerinde olacaktır. Oluşturulan gruplar homojen bir dağılım göstermediğinden hangi grupların farklılaştığı bu tablodan anlaşılamadığı için Tukey testi analizine başvurulmuştur. Tukey testi sonuçları ise aşağıdaki tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. H₆, H₇, H₈, H₉ ve H₁₀ Hipotezlerine Ait Post Hoc (Tukey) Testi Sonuçları

Varyans Kaynağı		H ₆ -Teknik Beceriler		H ₇ -Veri İşleme Becerileri		H ₈ -Entelektüel Beceriler		H ₉ -Sosyal ve İletişim Becerileri		H ₁₀ -Diğer Mesleki Beceriler	
		Ort. Farkı	P	Ort. Farkı	P	Ort. Farkı	P	Ort. Farkı	P	Ort. Farkı	P
18 Yaş ve Altı	19 Yaş	-0,04938	0,994	0,03858	0,998	0,08179	0,963	0,17438	0,664	0,22145	0,267
	20 Yaş	-0,05679	0,990	0,22046	0,138	0,11287	0,866	0,58166*	0,000	0,52549*	0,000
	21 Yaş	0,01447	1,000	0,15905	0,551	0,24325	0,191	0,09332	0,975	0,40898*	0,003
	22 Yaş	-0,21206	0,394	-0,08033	0,977	-0,02938	1,000	0,08642	0,990	0,29755	0,168
	23 Yaş ve Üz.	-0,386661*	0,004	-0,09032	0,953	-0,26056	0,208	-0,12411	0,942	-0,09519	0,969
19 Yaş	18 Yaş ve Altı	-0,04938	0,994	-0,03858	0,998	-0,08179	0,963	-0,17438	0,664	-0,22145	0,267
	20 Yaş	0,00741	1,000	0,18188	0,069	0,03108	0,998	0,40728*	0,000	0,30403*	0,001
	21 Yaş	0,06386	0,958	0,12047	0,575	0,16146	0,354	-0,08107	0,959	0,18753	0,239
	22 Yaş	-0,16268	0,489	-0,11891	0,775	-0,11117	0,876	-0,08796	0,976	0,07610	0,978
	23 Yaş ve Üz.	-0,33723*	0,001	-0,12890	0,647	-0,34235*	0,004	-0,29849	0,073	-0,31664*	0,016
20 Yaş	18 Yaş ve Altı	0,05679	0,990	-0,22046	0,138	-0,11287	0,866	-0,58166*	0,000	-0,52549*	0,000
	19 Yaş	0,00741	1,000	-0,18188	0,069	-0,03108	0,998	-0,40728*	0,000	-0,30403*	0,001
	21 Yaş	0,07126	0,936	-0,06141	0,962	0,13038	0,605	-0,48834*	0,000	-0,11650	0,752
	22 Yaş	-0,15527	0,546	-0,30078*	0,012	-0,14225	0,715	-0,49524*	0,000	-0,22794	0,251
	23 Yaş ve Üz.	-0,32982*	0,002	-0,31078*	0,004	-0,37343*	0,001	-0,70576*	0,000	-0,62068*	0,000
21 Yaş	18 Yaş ve Altı	-0,01447	1,000	-0,15905	0,551	-0,24325	0,191	-0,09332	0,975	-0,40898*	0,003
	19 Yaş	-0,06386	0,958	-0,12047	0,575	-0,16146	0,354	0,08107	0,959	-0,18753	0,239
	20 Yaş	-0,07126	0,936	0,06141	0,962	-0,13038	0,605	0,48834*	0,000	0,11650	0,752
	22 Yaş	-0,22654	0,190	-0,23937	0,126	-0,27263	0,106	-0,00690	1,000	-0,11144	0,917

	23 Yaş ve Üz.	-0,4010 9*	0,00 0	-0,24936	0,066	-0,50381*	0,000	-0,21742	0,437	-0,50417*	0,000
22 Yaş	18 Yaş ve Altı	0,2120 6	0,39 4	0,08033	0,977	0,02938	1,000	-0,08642	0,990	-0,29755	0,168
	19 Yaş	0,1626 8	0,48 9	0,11891	0,775	0,11117	0,876	0,08796	0,976	-0,07610	0,978
	20 Yaş	0,1552 7	0,54 6	0,30078*	0,012	0,14225	0,715	0,49524*	0,000	0,22794	0,251
	21 Yaş	0,2265 4	0,19 0	0,23937	0,126	0,27263	0,106	0,00690	1,000	0,11144	0,917
	23 Yaş ve Üz.	-0,1745 5	0,57 5	-0,00999	1,000	-0,23118	0,343	-0,21053	0,632	-0,39274*	0,015
23 Yaş ve Üzeri	18 Yaş ve Altı	0,3866 1*	0,00 4	0,09032	0,953	0,26056	0,208	0,12411	0,942	0,09519	0,969
	19 Yaş	0,3372 3*	0,00 1	0,12890	0,647	0,34235*	0,004	0,29849	0,073	0,31664*	0,016
	20 Yaş	0,3298 2*	0,00 2	0,31078*	0,004	0,37343*	0,001	0,70576*	0,000	0,62068*	0,000
	21 Yaş	0,4010 9*	0,00 0	0,24936	0,066	0,50381*	0,000	0,21742	0,437	0,50417*	0,000
	22 Yaş	0,1745 5	0,57 5	0,00999	1,000	0,23118	0,343	0,21053	0,632	0,39274*	0,015

Tablo 6’da H_6 , H_7 , H_8 , H_9 ve H_{10} hipotezlerinin analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu gösterilmektedir. Buna göre H_6 hipotezinde 23 yaş ve üzeri olarak tanımlanan grup katılımcıları 22 yaş haricindeki diğer bütün gruplardan farklı bir yaklaşım içerisinde. H_7 hipotezinde 20 yaş ile 22 yaş ve 23 yaş üzeri katılımcıları diğer grup katılımcılarından ayrılmaktadır. H_8 hipotezinde 23 yaş ve üzeri yaş grubu katılımcıları 18 yaş ve altı grup ile 22 yaş grubu katılımcıları ile benzer bir yaklaşıma sahipken, diğer yaş grupları ile farklı bir yaklaşım sergilemektedirler. H_9 hipotezinde sadece 20 yaş grubu katılımcıları diğer gruplardan farklı bir yaklaşım sergilemektedir. H_{10} hipotezinde ise 21 ve 22 yaş grubu dışında 20 yaş grubu diğer bütün gruplar ile farklılık göstermektedir. Diğer yandan 23 yaş ve üzeri grup ise 18 yaş ve altı grup ile benzer bir yaklaşım sergilerken diğer gruplar ile farklılık göstermektedir.

Tablo 7. Araştırma Katılımcılarının Sınıf Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçları

H	Boyut	Sınıf	N	Ort.	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ort.	F	p	Kabul/Red Durumu
H_{11}	Teknik Beceriler	1.Sınıf	245	3,9592	0,59915	415,051	1,572	3,150	0,024	KABUL
		2.Sınıf	384	3,9096	0,74081					
		3.Sınıf	84	4,0238	0,67621					
		4.Sınıf	110	4,1364	0,81811					
H_{12}	Veri İşleme Becerileri	1.Sınıf	245	4,1796	0,55846	396,252	1,443	3,026	0,029	KABUL
		2.Sınıf	384	4,0362	0,79097					
		3.Sınıf	84	4,2024	0,59677					
		4.Sınıf	110	4,0455	0,64090					
H_{13}	Entelektüel Beceriler	1.Sınıf	245	4,1878	0,56308	488,660	2,367	4,040	0,007	KABUL
		2.Sınıf	384	4,0362	0,80073					
		3.Sınıf	84	4,2738	0,82654					
		4.Sınıf	110	4,0000	0,95783					
H_{14}	Sosyal ve İletişim Becerileri	1.Sınıf	245	4,1265	0,59049	699,609	15,603	19,647	0,000	KABUL
		2.Sınıf	384	3,6615	1,04888					
		3.Sınıf	84	4,2738	0,66498					
		4.Sınıf	110	3,8182	0,98783					
	Diğer	1.Sınıf	245	4,1265	0,54162	552,551	5,797	8,904	0,000	KABUL

Mesleki Beceriler	2.Sınıf	384	3,8178	0,83930					
	3.Sınıf	84	4,1369	0,84437					
	4.Sınıf	110	4,0000	0,59915					

Tablo 7’de H_{11} , H_{12} , H_{13} , H_{14} ve H_{15} hipotezlerinin sınıf değişkeni ile gerçekleştirilen analiz sonuçları yer almaktadır. Ortalamalar ve p değerleri incelendiğinde bütün hipotezlerin kabul edildiği anlaşılmaktadır. Dolayısı ile sınıf değişkenine göre beceri boyutlarında gruplar arasında farklılık olduğu görülmektedir. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit için Tukey testi yapılmıştır. Test sonuçları tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8. H_{11} , H_{12} , H_{13} , H_{14} ve H_{15} Hipotezlerine Ait Post Hoc (Tukey) Testi Sonuçları

Varyans Kaynağı		H_{11} -Teknik Beceriler		H_{12} -Veri İşleme Becerileri		H_{13} -Entelektüel Beceriler		H_{14} -Sosyal ve İletişim Becerileri		H_{15} -Diğer Mesleki Beceriler	
		Ort. Farkı	p	Ort. Farkı	p	Ort. Farkı	p	Ort. Farkı	p	Ort. Farkı	p
1. Sınıf	2. Sınıf	0,0496 2	0,8 25	0,14342	0,0 54	0,15158	0,07 3	0,46503*	0,000	0,30870*	0,00 0
	3. Sınıf	- 0,0646 3	0,8 88	-0,02279	0,9 94	- 0,08605	0,81 0	-0,14728	0,559	-0,01037	1,00 0
	4. Sınıf	- 0,1771 8	0,1 28	0,13414	0,3 28	0,18776	0,14 2	0,30835*	0,014	0,12653	0,52 1
2. Sınıf	1. Sınıf	- 0,0496 2	0,8 25	-0,14342	0,0 54	- 0,15158	0,07 3	-0,46503*	0,000	-0,30870*	0,00 0
	3. Sınıf	- 0,1142 5	0,5 35	-0,16621	0,1 89	- 0,23763 *	0,04 9	-0,61231*	0,000	-0,31908*	0,00 6
	4. Sınıf	- 0,2268 0*	0,0 16	-0,00928	0,9 99	0,03618	0,97 2	-0,15668	0,364	-0,18217	0,15 7
3. Sınıf	1. Sınıf	0,0646 3	0,8 88	0,02279	0,9 94	0,08605	0,81 0	0,14728	0,559	0,01037	1,00 0
	2. Sınıf	0,1142 5	0,5 35	0,16621	0,1 89	0,23763 *	0,04 9	0,61231*	0,000	0,31908*	0,00 6
	4. Sınıf	- 0,1125 5	0,6 90	0,15693	0,3 97	0,27381	0,06 6	0,45563*	0,002	0,13690	0,64 5
4. Sınıf	1. Sınıf	0,1771 8	0,1 28	-0,13414	0,3 28	- 0,18776	0,14 2	-0,30835*	0,014	-0,12653	0,52 1
	2. Sınıf	0,2268 0*	0,0 16	0,00928	0,9 99	- 0,03618	0,97 2	0,15668	0,364	0,18217	0,15 7
	3. Sınıf	0,1125 5	0,6 90	-0,15693	0,3 97	- 0,27381	0,06 6	-0,45563*	0,002	-0,13690	0,64 5

Tablo 8’e göre, H_{11} hipotezinin gruplar arasındaki farklılığının sadece 2. sınıflar ile 4. sınıfların birbirinden farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. H_{12} hipotezinde her ne kadar gruplar arasında bir farklılık ortaya çıkmış gibi görünse de aslında çok büyük farklılıkların olmadığı anlaşılmaktadır ki hem ortalamalar hem de p değerleri bu sonucu desteklemektedir. H_{13} hipotezinde ise 2. sınıf öğrencileri ile 3. sınıf öğrencileri birbirinden farklı bir beklenti gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Diğer gruplar arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. H_{14} hipotezinde, 1. sınıf öğrencileri, hem 2. sınıf hem de 4. sınıf öğrencileri ile farklılık gösterirken, 2. sınıf öğrencileri de aynı zamanda 3. sınıf öğrencileri ile farklı bir beklentiye sahiptir. Ayrıca 4. sınıf öğrencilerinin de 3. sınıf öğrencileri ile farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu durumda sınıf değişkenine göre gruplar arasındaki en büyük farklılık bu hipotezde ortaya çıkmıştır. H_{15} hipotezinde 1. sınıf ile 2. sınıf

öğrencileri farklılık gösterirken, 2. sınıf öğrencileri de 3. sınıf ile karşılıklı farklı bir beklenti içerisinde olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 9. Araştırma Katılımcılarının Üniversite Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçları

H	Boyut	Sınıf	N	Ort.	Standart Sapma	Kareler Toplamı	Kareler Ort.	F	p	Kabul/Red Durumu
H ₁₆	Teknik Beceriler	MAKÜ ¹	265	3,8566	0,65294	415,051	2,844	5,718	0,003	KABUL
		SDÜ ²	360	3,9861	0,77375					
		ISUBU ³	201	4,0746	0,63985					
H ₁₇	Veri İşleme Becerileri	MAKÜ	265	4,0302	0,79715	396,252	1,016	2,121	0,121	RED
		SDÜ	360	4,1111	0,69929					
		ISUBU	201	4,1592	0,50451					
H ₁₈	Entelektüel Beceriler	MAKÜ	265	4,0491	0,84469	488,660	2,293	4,983	0,007	KABUL
		SDÜ	360	4,0556	0,78084					
		ISUBU	201	4,2488	0,61466					
H ₁₉	Sosyal ve İletişim Becerileri	MAKÜ	265	3,5170	0,94583	699,609	26,454	33,665	0,000	KABUL
		SDÜ	360	4,0278	0,86678					
		ISUBU	201	4,1045	0,83906					
H ₂₀	Diğer Mesleki Beceriler	MAKÜ	265	3,7736	0,82667	552,551	8,491	13,049	0,000	KABUL
		SDÜ	360	4,0069	0,88901					
		ISUBU	201	4,1468	0,59758					

Tablo 9'a göre üniversite değişkenine göre oluşturulan hipotezlerinin anova sonuçları gösterilmiştir. Tabloya göre **H₁₇** hipotezi haricindeki hipotezlerde p değerleri 0,05'ten daha küçük olduğu için hipotezler kabul edilmektedir. Dolayısı ile gruplar arasında ortaya çıkan ortalamalarda dahil olmak üzere farklılıkların tamamı istatistiksel olarak da anlamlıdır. Bu da grupların homojen bir dağılım göstermediğini ifade etmektedir. **H₁₇** hipotezi reddedilmektedir. Gruplar arasında herhangi bir farklılık yoktur ve homojen bir dağılım göstermektedir. Kabul edilen hipotezlerde farklılığın hangi gruplar arasında ortaya çıktığı tablo 10'da verilen Tukey testi sonuçları ile gösterilmiştir.

Tablo 10. H₁₆, H₁₈, H₁₉ ve H₂₀ Hipotezlerine Ait Post Hoc (Tukey) Testi Sonuçları

Varyans Kaynağı		H ₁₆ -Teknik Beceriler		H ₁₈ -Entelektüel Beceriler		H ₁₉ -Sosyal ve İletişim Becerileri		H ₂₀ -Diğer Mesleki Beceriler	
		Ort. Farkı	p	Ort. Farkı	p	Ort. Farkı	p	Ort. Farkı	p
MAKÜ	SDÜ	-0,12951	0,061	-0,00650	0,994	-0,51080*	0,000	-0,23336*	0,001
	ISUBU	-0,21802*	0,003	-0,19970*	0,015	-0,58750*	0,000	-0,37318*	0,000
SDÜ	MAKÜ	0,12951	0,061	0,00650	0,994	0,51080*	0,000	0,23336*	0,001
	ISUBU	-0,08852	0,328	-0,19320*	0,012	-0,07670	0,588	-0,13982	0,121
ISUBU	MAKÜ	0,21802*	0,003	0,19970*	0,015	0,58750*	0,000	0,37318*	0,000
	SDÜ	0,08852	0,328	0,19320*	0,012	0,07670	0,588	0,13982	0,121

¹ Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

² Süleyman Demirel Üniversitesi

³ Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

Tukey testi sonuçlarına göre, H_{16} hipotezinde MAKÜ ve ISUBU öğrencileri arasında, H_{18} hipotezinde ISUBU ile hem MAKÜ hem de SDÜ öğrencileri arasında, H_{19} hipotezinde MAKÜ öğrencileri ile hem SDÜ hem de ISUBU öğrencileri arasında ve son hipotez olan H_{20} hipotezinde ise yine aynı şekilde MAKÜ öğrencileri diğer üniversite öğrencilerinden farklı bir yaklaşıma sahiptirler.

5. Sonuç

Bu çalışma, muhasebe mesleğinin geleceğinde ihtiyaç duyulan becerilerin (teknik, veri işleme, entelektüel, sosyal ve iletişim ile diğer mesleki beceriler) potansiyel muhasebe meslek adayı öğrencilerin demografik özelliklerine (yaş, cinsiyet, sınıf ve üniversite) göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koyarak literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Türkiye’de farklı üniversitelerde eğitim gören ve okudukları alan ile ilgili olarak aday muhasebe mensubu potansiyeli taşıyan öğrencilerin, mesleki beceri algılarının karşılaştırılması, alanda nadir rastlanan bir durumdur. Çalışma, muhasebe eğitiminde sadece teknik bilgiye değil aynı zamanda yumuşak becerilere de odaklanılmasına dikkat çekmektedir.

Yapılan araştırma sonucunda cinsiyet ile teknik beceriler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Araştırma sonucuna göre erkek öğrenciler, teknik becerilere kadınlardan daha fazla önem vermektedir. Bununla birlikte, veri işleme, entelektüel, sosyal ve iletişim, diğer beceriler ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmadığı dolayısıyla kadınların ve erkeklerin bu becerilere benzer derecede önem verdikleri tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonucun, Jackling ve De Lange (2009) tarafından yapılan çalışma ile benzer sonuçlar içerdiği görülmüştür.

Yaş göre muhasebe mesleğinin gelecekte önemli görülen beş beceri ile ilgili yapılan analiz sonucuna göre; yaş ile teknik beceriler arasında anlamlı farklılık olduğu sonucu elde edilmiştir. Buna göre 22 ve 23 yaş üzeri gruplar, teknik becerilere daha fazla önem vermektedir. Benzer şekilde diğer becerilerde de yaş arttıkça söz konusu becerilere daha fazla değer verildiği saptanmıştır. Özellikle 22 ve 23 yaş gruplarında, muhasebe mesleğinin geleceğinde bu becerilere verilen önemin arttığı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, sosyal ve iletişim becerilerine 20 yaş grubu, diğer gruplara göre daha az önem vermektedir.

Sınıf düzeyleri ile tüm beceri alanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. 3. ve 4. sınıf öğrencilerin, genel olarak tüm beceri alanlarında daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Özellikle 3. sınıf öğrencilerinin sosyal ve iletişim, entelektüel ve diğer mesleki beceriler boyutlarında daha yüksek ortalamaya sahip oldukları tespit edilmiştir. Ancak 2. sınıf öğrencilerinin çoğunluğu, beceride en düşük ortalamaya sahip olarak bulunmuştur. Elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça mesleki becerilere verdikleri önemin de arttığı tespit edilmiştir.

Son olarak üniversite değişkenine göre yapılan analiz sonucunda, veri işleme becerileri hariç diğer beceriler arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Çalışmaya konu olan üniversiteler arasında, veri işleme becerilerine verilen önem açısından herhangi bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, muhasebe eğitiminde yalnızca teknik becerinin yeterli olmadığı aynı zamanda entelektüel, sosyal ve iletişim gibi yumuşak becerileri de kapsayacak şekilde yeniden güncellenmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Böylece mezunların iş hayatında rekabet edebilirliği artacak ve iş hayatına kolay uyum

sağlayacaktır. Sonuç olarak bulgular muhasebe eğitiminde hem teorik hem de pratik uygulamaların güncel mesleki değişimlerle uyumlu hale getirilmesi için kapsamlı bir dönüşüm sürecinin zorunlu olduğunu göstermektedir.

Daha önceleri işverenlere ve muhasebe meslek mensuplarına yönelik olarak yapılan ancak, hedef kitle olarak potansiyel muhasebe meslek adayı öğrencilerin alındığı herhangi bir çalışmaya rastlanmaması nedeniyle bu konuda bir literatür karşılaştırması yapılamamıştır. Fakat gelecekte bu konuda yapılabilecek çalışmalarda, farklı coğrafi bölgelerdeki üniversiteler ve daha fazla katılımcı ile benzer analizler yapılabilir. Ayrıca, nitel yöntemler (örneğin derinlemesine mülakatlar veya odak grup görüşmeleri) kullanılarak potansiyel muhasebe meslek adayı öğrencilerin ve öğretim elemanlarının beceri algıları ayrıntılı şekilde incelenebilir. Bunun yanı sıra işverenlerin ve muhasebe meslek adaylarının görüşleri de dahil edilerek, muhasebe mesleğinden beklenen beceriler ile eğitimde kazandırılan beceriler arasındaki farklılıklar daha kapsamlı şekilde değerlendirilebilir.

Referanslar

- Abu Asabeh, S., Alzboon, R., Alkhalaileh, R., Alshurafat, H. ve Al Amosh, H. (2023). Soft skills and knowledge required for a professional accountant: Evidence from Jordan. *Cogent Education*, 10(2), 2254157.
- Ahmed, F., Fattani, M. T., Ali, S. R. ve Enam, R. N. (2022). Strengthening the bridge between academic and the industry through the academia-industry collaboration plan design model. *Frontiers in Psychology*, 13, 875-940. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.875940>
- Altrawneh, G. (2016). An empirical evaluation of accounting graduates' employability skills from Jordanian employers' perspective. *International Business Research*, 9(1), 55–65.
- Apostolou, B., Dorminey, J. W. ve Hassell, J. M. (2022). Accounting education literature review. *Journal of Accounting Education*, 59, 100781. <https://doi.org/10.1016/j.jaccedu.2022.100781>
- Asonitou, S. ve Hassall, T. (2019). Which skills and competences to develop in accountants in a country in crisis? *International Journal of Management in Education*, 17(3), 100308. <https://doi.org/10.5539/ibr.v9n1p55>
- Banasik, E. ve Jubb, C. (2021). Are accounting programs future-ready? Employability skills. *Australian Accounting Review*, 31(3), 256–267. <https://doi.org/10.1111/auar.12337>
- Barac, K. ve Du Plessis, L. (2019). Teaching pervasive skills to south African accounting students. *Southern African Business Review*, 18, 53–79.
- Bennett, N., Dunne, E. ve Carré, C. (1999). Patterns of core and generic skill provision in higher education. *Higher Education*, 37(1), 71–93.
- Bowles, M., Ghosh, S. ve Thomas, L. (2020). Future-proofing accounting professionals: Ensuring graduate employability and future readiness. *Journal of Teaching and Learning for Graduate Employability*, 11(1), 1–21. <https://ojs.deakin.edu.au/index.php/jtlge/>

- Brink, W. D. ve Stoel, M. D. (2019). Analytics knowledge, skills, and abilities for accounting graduates, Calderon, T.G. (Ed.). *Advances in Accounting Education*, 22, 23-43. <https://doi.org/10.1108/S1085-462220190000022002>
- Brynjolfsson, E. ve McAfee, A. (2017). Artificial intelligence, for real. *Harvard Business Review*, 1, 1-31.
- Chandler, N. (2024). Shifting work competencies in an emerging economy: a comparison of accounting students' perceptions of demand and supply. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*, 15, 1-15. <https://doi.org/10.1108/HESWBL-08-2023-0213>
- Daff, L. (2021). Employers' perspectives of accounting graduates and their world of work: Software use and ICT competencies. *Accounting Education*, 30(5), 495-524.
- Das, P. K. (2021). Impact of artificial intelligence on accounting. *Sumerianz Journal of Economics and Finance*, 4(1), 17-24. <https://doi.org/10.47752/sjef.41.17.24>
- Davidson, R. A. ve Baldwin, B. A. (2005). Cognitive skills objective in intermediate accounting textbooks: Evidence from end-of-chapter materials. *Journal of Accounting Education*, 23(2), 79-95. <https://doi.org/10.1016/j.jaccedu.2005.05.001>
- de Mendonça Neto, O. R., Cardoso, R. L., Riccio, E. L. ve Sakata, M. C. G. (2008). A contabilidade a serviço do Nazismo: uma análise da utilização da contabilidade como instrumento de exercício de poder. *Revista de Contabilidade da UFBA*, 2(2), 4-14.
- Dixon, J., Belnap, C., Albrecht, C. ve Lee, K. (2010). The importance of soft skills. *Corporate Finance Review*, 14(6), 35-38.
- Elo, T., Patari S., Siögren H. ve Mattö M. (2023). Transformation of skills in the accounting field: the expectation-performance gap perceived by accounting students. *Accounting Education*, 33(3), 237-273. <https://doi.org/10.1080/09639284.2023.2191289>
- Forbes (2017). How AI is shaping the accounting industry. [www.forbes.com/sites/forbestechcouncil/2017/07/20/how-ai-is-reshaping-the-adresinden 15 Ocak 2025 tarihinde alınmıştır](http://www.forbes.com/sites/forbestechcouncil/2017/07/20/how-ai-is-reshaping-the-adresinden-15-Ocak-2025-tarihinde-alınmıştır).
- Ghani, E. K., Rappa, R. ve Gunardi, A. (2018). Employers' perceived accounting graduates' soft skills. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 22(5), 1-11.
- Goh, C., Pan, P., Sun, S., Lee, B. ve Yong, M. (2019). *Charting the Future of Accountancy with AI*. CPA Australia, Melbourne.
- Herbert, I. P., Rothwell, A. T., Glover, J. L. ve Lambert, S. A. (2021). Does the changing world of professional work need a new approach to accounting education? *Accounting Education*, 30(2), 188-212. <https://doi.org/10.1080/09639284.2020.1827446>
- Jackling, B. ve De Lange, P. (2009). Do accounting graduates' skills meet the expectations of employers? A matter of convergence or divergence.

- Accounting Education*, 18(4/5), 369-385.
<https://doi.org/10.1080/09639280902719341>
- Jackson, D. (2013). Business graduate employability—Where are we going wrong? *Higher Education Research ve Development*, 32(5), 776–790.
<https://doi.org/10.1080/07294360.2012.709832>
- Jackson, D. ve Meek, S. (2021). Embedding work-integrated learning into accounting education: The state of play and pathways to future implementation. *Accounting Education*, 30(1), 63–85.
<https://doi.org/10.1080/09639284.2020.1794917>
- Jackson, D., Michelson, G. ve Munir, R. (2022). New technology and desired skills of early career accountants. *Pacific Accounting Review*, 34(4), 548–568.
<https://doi.org/10.1108/PAR-04-2021-0045>
- Jackson, D., Michelson, G. ve Munir, R. (2023). Developing accountants for the future: new technology, skills, and the role of stakeholders. *Accounting Education*, 32(2), 150-177.
<https://doi.org/10.1080/09639284.2022.2057195>
- Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Asil Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kavanagh, M. H. ve Drenan, L. (2008). What skills and attributes does an accounting graduate need? Evidence from student perceptions and employer expectations. *Accounting and Finance*, 48, 279-300.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-629X.2007.00245.x>
- Kroon, N. ve Alves, M. D. C. (2023). Fifteen years of accounting professional's competencies supply and demand: Evidencing actors, competency assessment strategies, and 'top three' competencies. *Administrative Sciences*, 13(3), 70. <https://doi.org/10.3390/admsci13030070>
- Kwarteng, J. T. ve Mensah, E. K. (2022). Employability of accounting graduates: analysis of skills sets. *Heliyon*, 8(7),
<https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e09937>
- Law, D., Shaffer, R. J. ve Stout, D. E. (2009). Bridging the education–profession gap: The Accounting Student–Practitioner Day (ASPD) program. *Journal of Accounting Education*, 27(3), 133-146.
<https://doi.org/10.1016/j.jaccedu.2010.06.001>
- Lawson, R. (2019). New competencies for management accountants. *The CPA Journal*, 89(2), 18-21.
- Leitner-Hanetseder, S., Lehner, O.M., Eisl, C. ve Forstenlechner, C. (2021). A profession in transition: actors, tasks and roles in AI-based accounting. *Journal of Applied Accounting Research*, 22(3), 539-556.
<https://doi.org/10.1108/JAAR-10-2020-0201>
- McKendrick, J. (2023). Artificial intelligence opens three new routes to career advancement. available
<https://www.forbes.com/sites/joemckendrick/2023/07/13/artificial-intelligenceopens-three-new-routes-to-career-advancement/> adresinden 15 Ocak 2025 tarihinde alınmıştır.

- Mohamed, E. K. ve Lashine, S. H. (2003), Accounting knowledge and skills and the challenges of a global business environment. *Managerial Finance*, 29, 3-16. <https://doi.org/10.1108/03074350310768319>
- Mostert S., van Wyk, M. ve Wessels, R. (2025). South African accounting students' perceptions on soft skills development in an interdisciplinary case study. *Frontiers in Education*, 10. <http://doi:10.3389/educ.2025.1534435>
- Mourik, G. v. ve Wilkin, C. L. (2019). Educational implications and the changing role of accountants: A conceptual approach to accounting education. *Journal of Vocational Education and Training*, 71(2), 312–335. <https://doi.org/10.1080/13636820.2018.1535517>
- Ragusa, A., Caggiano, V., Ramos, R. T., González-Bernal, J. J., Gentil-Gutiérrez, A., Bastos, S. A. M. C., González, S. ve Santamaría-Peláez, M. (2022). High education and university teaching and learning processes: soft skills. *Environmental Research Public Health*, 19(17), 10699. <https://doi.org/10.3390/ijerph191710699>
- Ritter, B. A., Small, E. E., Mortimer, J. W., ve Doll, J. L. (2018). Designing management curriculum for workplace readiness: Developing students' soft skills. *Journal of Management Education*, 42(1), 80–103. <https://doi.org/10.1177/1052562917703679>
- Sekaran, U. (2003). *Business research methods: A skill-bulding approach* (4. Baskı). John Wiley ve Sons.
- Steenkamp, G. ve Goosen, R. (2023). Enhancing students' relational acumen capacity through a reflective self-assessment workshop on behavioural styles. *Accounting Education*, 33, 843–866. <https://doi:10.1080/09639284.2023.2267519>
- Suarta, I. M., Suwintana, I. K., Sudiadnyani, I. G. A. O. ve Sintadevi, N. P. R. (2024). Employability and digital technology: What skills employers want from accounting workers? *Accounting Education*, 33(3), 274–295. <https://doi.org/10.1080/09639284.2023.2196665>
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (Sixth Edition). USA: Pearson Education Limited.
- Tsiligiris, V. ve Bowyer, D. (2021). Exploring the impact of 4IR on skills and personal qualities for future accountants: A proposed conceptual framework for university accounting education. *Accounting Education*, 30(6), 621–649. <https://doi.org/10.1080/09639284.2021.1938616>
- Webb, J. ve Chaffer, C. (2016). The expectation performance gap in accounting education: A review of generic skills development in UK accounting degrees. *Accounting Education*, 25(4), 349–367. <https://doi.org/10.1080/09639284.2016.1191274>
- Yigitbasioglu, O., Green, P. ve Cheung, M. Y. D. (2023). Digital transformation and accountants as advisors. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 36(1), 209–237. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-02-2019-3894>
- Zirar, A. (2023). Can artificial intelligence's limitations drive innovative work behaviour? *Review of Managerial Science*, 17(6), 1-30. <https://doi.org/10.1007/s11846-023-00621-4>